

Danske rettighedshavere om EU-reform af ophavsretten: Frivillige og fleksible aftaler er løsningen

Dette dokument er en kommentar fra en række danske rettighedshaverorganisationer til EU-Kommissionens Meddelelse af 9. december 2015 om ophavsret i det digitale indre marked¹

Europa-Kommissionen offentliggjorde den 9. december 2015 en Meddelelse om ophavsretten i det digitale indre marked. Her giver Kommissionen udtryk for, at der skal ske en reform og harmonisering af ophavsretten i Europa. Hovedpunkterne i Meddelelsen gengives nedenfor.

Indledning og executive summary

Den danske regering sendte sidst i november et positionspapir vedrørende EU-copyrightreformen til EU-Kommissionen.² Her giver Kulturministeriet på vegne af regeringen bl.a. udtryk for, at aftaler er en bedre løsning end lovgivning på dette område, at aftalelicens er en fleksibel og ubureaukratisk måde at klarere rettigheder på, at der skal tages hensyn til den kulturelle sektors særlige karakteristika, og at der med hensyn til brug af materiale i undervisningen skal findes løsninger, der er baseret på eller ikke udelukker fortsat anvendelse af aftalelicensen, som sikrer et vederlag til rettighedshaverne.

De danske rettighedshaverorganisationer er helt enige i regeringens positionspapir. Det er vores opfattelse, at tankerne i papiret nyder bred politisk opbakning. Vi vil gerne bidrage til, at den danske konsensus om ophavsretten i EU vinder indpas hos beslutningstagerne i EU, inden Kommissionen præsenterer næste serie konkrete direktivforslag til foråret 2016. Målet må være størst dansk indflydelse på den retning, EU går på ophavsretsområdet.

På en række punkter stemmer Kommissionens oplæg af 9. december ikke overens med regeringens positionspapir. Fx nævnes aftalelicens ikke med ét ord i oplægget. Dette bør ændres, inden Kommissionen går videre.

¹ Meddelelse COM(2015) 626: Towards a modern, more European copyright framework,

² Danish position on the Digital Single Market Strategy with regard to a more modern European copyright framework, Kulturministeriet, November 2015.

Det er vigtigt at have virkeligheden for øje. Virkeligheden på dette område er, at tingene i store træk fungerer. Der er selvfølgelig altid plads til forbedringer, men Kommissionens planer synes at tage udgangspunkt i en opfattelse af, at ophavsretten ikke fungerer i Europa i dag, og det er ikke korrekt. Europæiske forbrugere har adgang til masser af musik, film, litteratur osv., ikke mindst fordi ophavsretten sikrer et marked, hvor de, der skaber, producerer og distribuerer det kreative indhold, får et vederlag, som er grundlaget for produktion af nyt kreativt indhold. Det er farligt at tippe denne balance.

Det nuværende ophavsretssystem i Danmark og resten af Norden har ikke været til hinder for, men tværtimod været forudsætningen for, nye digitale tjenester som Mofibo, Spotify, WiMP/Tidal, TDC Play og Bonanza – tjenester med stor succes fra de nordiske lande.

Når Kommissionen har en vision om et digitalt indre marked, skal man ikke glemme den økonomiske virkelighed. Den går ud på, at der i dag er meget store forskelle mellem EU-landene, når det gælder løn- og prisniveau, marked, organisationsstruktur og kultur – og ikke mindst sprog. Derfor er det naturligt på en række områder at operere med nationale markeder for kulturprodukter.

Forslag vedrørende ændring af spørgsmål om territorialitet på ophavsretsområdet skal være evidensbaseret og bygge på grundige høringer og impact assessments. Væsentlige ændringer på markedet for de kreative erhverv må forudsætte, at det kan dokumenteres, at initiativet vil skabe mere vækst og flere job, ikke det modsatte. Der bør tages i betragtning, at der allerede i dag er et stort kulturelt tilbud til de europæiske forbrugere, og at der sker en stadig positiv udvikling, hvilket viser, at det nuværende system fungerer.

Fælles EU-løsninger bør under ingen omstændigheder ødelægge velfungerende nationale ordninger som den nordiske aftalelicens, der er til fordel for såvel brugere som ophavsmænd, udøvende kunstnere, producenter og udgivere.

Resumé af Meddelelsen

- Der er tale om en "action plan" med retningslinjer, ikke konkrete forslag (bortset fra et samtidig fremsat forordningsforslag om portabilitet). Kommissionens reformønsker er tilsyneladende båret af en grundlæggende idé om, at ophavsretten er en barriere for digital vækst.
- Kommissionen vil følge op med konkrete forslag i foråret 2016 (på enkelte punkter dog først i efteråret 2016).
- Hvad angår det grundlæggende mål om cross-border access (spørgsmål om territorialitet) vælger man en "gradual approach". Først kommer forordningen om portabilitet, senere

adresseres andre spørgsmål, herunder om køb fra udenlandske onlinetjenester og geoblocking; her afventes bl.a. diverse spørgeskemaundersøgelser m.v. Dog meddeles det her, at man i 2016 overvejer at udvide satellit- og kabeldirektivets sendelands- eller oprindelandsprincip til onlineaktiviteter.

- Kommissionen vil også lave soft law-løsninger såsom at hjælpe rettighedshavere og distributører til at lave licenser med cross border access.
- Uden nærmere at forklare, hvad de mener med det, står der, at Kommissionen vil gøre det lettere at digitalisere out of commerce-værker og gøre dem tilgængelige på tværs af EU's grænser.
- Kommissionen vil generelt lette licenseringen, bl.a. via digitale kodesystemer på værker, filmkataloger, licensing hubs, onlinesøgeværktøjer, give økonomisk støtte til dubbing og undertekstning, fremme lovligt udbud af film og undersøge alternative måde at finansiere animationsfilm på.
- Hvad angår undtagelser hedder det, at Kommissionen "is assessing options", bl.a. for at "provide clarity on the scope of the EU exception for 'illustration for teaching', and its application to digital uses and to remote learning".
- Desuden vil man overveje nye regler om bl.a. kopiering med henblik på bevaring af kulturarv, om forskningsadgang til beskyttet materiale og om de såkaldte "panorama-undtagelser", dvs. adgang til at fotografere og gengive bygninger og kunstværker i det fri. Endvidere skal Marrakech-traktaten om syns- og læsehandicappede omsættes til EU-lovgivning.
- Aftalelicens omtales ikke i Meddelelsen.
- Kommissionen vil overveje harmonisering af vederlagsordninger for privatkopiering.
- Man henviser til høringen om safe harbour og platforme med user generated content og stiller i udsigt, at man vil analysere værdikæden, dvs. henholdsvis rettighedshavere/medier og platforme. Ideen om at udvide "notice and take down" til "notice and take down *and stay down*" nævnes.
- I relation til retshåndhævelse vil man tage hurtig action (i 2016) med diverse code of conduct, selvregulering m.v.; fokus er på kommercielle ophavsretskrænkelser, hvor efterforskningen skal følge "follow the money"-princippet.
- Endelig skriver EU-Kommissionen, at de drømmer om én EU-lov om ophavsret, "a single EU copyright code" på lidt længere sigt.

Vi har følgende specifikke kommentarer til hovedpunkterne i Kommissionen strategiplan:³

Portabilitet og cross-border access

Danske film og tv-serier er ambassadører for dansk kultur og danske værdier. Den private film- og tv-branche i Danmark repræsenterer et kulturerhverv, hvor der leveres film og tv-programmer i en forretningsmodel blandet af kulturpolitiske ønsker om at have danske tilbud til forbrugerne og forretningsmæssige investeringer i udvikling og produktion. En del af de forretningsmæssige investeringer kommer fra de markeder i EU, som kan se et potentiale i at få eksklusive territoriale rettigheder i lige netop den specifikke danske spillefilm, dokumentarfilm eller tv-serie. 12 ud af 21 danske film i 2015 er internationale co-produktioner.

Disse aftaler indgås i et frit, liberalt marked, hvor de samarbejdspartnere, producenterne har, lige nøjagtig ved, hvordan filmen eller tv-serien skal sælges til deres nationale publikum. Aftalefrihed giver det økonomiske grundlag for succes på dette område. Filmproducenter har selvfølgelig interesse i at nå så bredt ud som muligt, og det kan kun ske ud fra frivillige forretningsmodeller.

Vi er ikke de eneste, der er bekymrede. Et samlet filmbranche i Europa har protesteret, men kommissærerne vil ikke lytte. Også de nationale filminstitutioner, der står bag den statslige filmstøtte, hejser advarselsflag.

Vi er ikke modstandere af forandring, men vi er modstandere af forandring uden hensyn til de negative konsekvenser. Der er herhjemme ca. 1.500 ansatte hos film- og tv-producenter med en omsætning på over 2 mia. kr., heraf over en halv milliard som eksport. Der er stor risiko for, at disse tal vil blive meget mindre, hvis Kommissionen får sin vilje igennem over for Europa-Parlamentet og EU-landene.

Vi frygter derfor, at EU-planerne vil få den negative betydning, at mange danske film ikke bliver til noget, men bliver i eller under sandet, fordi der ikke kan findes international medfinansiering til dem. Det vil være ærgerligt, tåbeligt – og et stort tab for Danmark for fremtrædende filmnation.

EU skal være varsom med at indføre mekanismer som salgs- og licenseringspligt og forbud mod licensopdelinger og geoblokering på nettet. Det kan føre til uheldige og uforudsete konsekvenser. For eksempel kan sådanne forbud betyde, at nationale public service-tv-stationer og kulturarvsinstitutioner vil have svært ved at erhverve licenser til at distribuere indhold på nettet, når de ikke

³ Dette dokument indeholder bl.a. uddrag fra nogle debatindlæg, som repræsentanter for nogle af organisationerne har skrevet i anledning af Meddelelsen og forudgående EU-dokumenter.

længere kan afgrænse brugen til deres naturlige virkeområde, men skal klarere og betale for hele Europa.

Dette kan betyde, at distributionsmarkedet i stigende grad bliver overtaget af multinationale koncerner, der i forvejen agerer internationalt. Dette vil ikke give flere eller bedre valg for forbrugerne. Vi risikerer at komme til at miste et mangfoldigt hjemmemarked, og en vigtig del af fx dansk kultur og formidling. Også på europæisk plan vil det gå ud over vækst og arbejdspladser.

Geoblokering er det forhold, at visse onlinetjenester ikke er tilgængelige for brugere i bestemte territorier. Dette er almindeligt forekommende på film- og tv-markedet. DR geoblokerer fx sine tv-serier, så de kan ses på nettet fra danske IP-adresser, men ikke andre, fordi udenlandske tv-stationer har medfinansieret tv-serierne og i forbindelse med finansieringen har eksklusive rettigheder på andre territorier. Geoblokering er et middel til at understøtte finansiering af film og tv-serier, fx flere forskellige finansierings- og distributionspartners aftaler om at dele den finansielle risiko ved produktion, markedsføring og distribution.

Der er ingen definition som sådan af begrebet "portabilitet", men det omtales oftest som muligheden for at have adgang til ens abonnement til fx Spotify, WiMP, Netflix, Viaplay og tv-pakker, når man fx er på ferie i udlandet. Dette kommer an på abonnementet og den service, det er tilknyttet. Ofte er portabilitet mulig. Det er nemlig for Netflix' vedkommende tilfældet i minimum 16 lande (bl.a. Danmark, UK, Tyskland, Frankrig og Belgien). Man kan godt tage danske Mofibo med på ferie i udlandet. Men ellers kommer det an på tjenesternes forretningsbetingelser.

De udfordringer, der er vedrørende territorialitet (portabilitet, geoblokering osv.), hænger ofte sammen med andre forhold end rettigheder (fx nationale forskelle vedrørende bredbånds-infrastruktur, hardware-udbredelse og beskatning).

Territorialitetsspørgsmål bør løses gennem frivillige aftaler mellem parterne. Her kan EU-Kommissionen bidrage som facilitator i form af best practice-modeller, standardaftaler, gensidighedsaftaler, rekommandationer og andre soft law-løsninger.

Man sikrer ikke mangfoldighed ved at give forbrugerne åben adgang til alt beskyttet materiale (hvilket Kommissionen hævder i sin pressemeddelelse). Den vigtigste betingelse for kulturel mangfoldighed er, at der er ordentlige vækstbetingelser i form af rammevilkår for at producere, finansiere og distribuere kreativt indhold af høj kvalitet. Hvis kunstnere, producenter og distributører fratages friheden til at aftale den bedst mulige finansierings- og distributionsløsning, vil der ikke blive produceret nyt kvalitetsindhold i samme omfang som hidtil – især ikke dyre film- og tv-produktioner. Det system, vi kender, går ud på, at rettighedshaverne kan tjene deres investering ind og blive betalt for deres indhold. Hvis EU-politikerne ønsker at lave det om, skylder de en forklaring på, hvordan man så vil sikre en rig kulturproduktion og distribution i fremtiden.

En løsning skal respektere rettighedshavernes ret til at bestemme, hvem de vil handle med på hvilke betingelser, og hvordan de vil prissætte deres værker, herunder ved at tage højde for det generelle prisniveau på markedet, dvs. i udnyttelseslandet.

Alle rettighedshavere ønsker at afsætte deres kulturprodukter mest muligt, men de ønsker samtidig, at det sker under rimelig vilkår, således at de kan gentjene deres investering og modtage vederlag for adgang til deres indhold. Det vil undergrave disse muligheder, hvis udbydere i EU-lande med et lavt prisniveau skal kunne sælge film, musik, kunst, litteratur m.v. til resten af Europa til de lave priser i oprindelseslandet, uden at rettighedshaverne kan kræve betaling efter forholdelse i modtagelandene, hvor slutbrugerne befinder sig; dette vil ødelægge velfungerende strukturer for at gentjene investeringer og opnå betaling.

Det lyder umiddelbart tillokkende, hvis danske forbrugere kan tilgå fx bulgarske onlinetjenester til bulgarske priser, men det er ikke nogen fordel for det danske samfund. En sådan løsning vil undergrave den danske markedsstruktur og dens aftalemodel. På samme måde som hvis østeuropæere skal arbejde i Danmark, skal det ske til danske løn- og arbejdsvilkår. Ellers underminerer man det danske samfund, der har højere priser og lønninger end i Bulgarien. Dette er relevant, så længe der er væsentlige løn- og prisforskelle EU-landene imellem.

Det er et mål at få færre regler, ikke flere og mere detaljerede ophavsretsregler. I det omfang der gennemføres regler, der forpligter virksomheder, skal det sikres, at reglerne også finder anvendelse på virksomheder etableret uden for EU; ellers vil det give konkurrence- og markedsfordele for de ikke-europæiske virksomheder.

Tvangsundtagelser fra ophavsretten

Et af EU-forslagene er at tvinge medlemsstaterne til at gennemføre en undtagelse fra ophavsretten med hensyn til undervisning.

Forslaget vil kunne indebære, at undervisningsinstitutioner over hele Europa via en obligatorisk undtagelse i det såkaldte Infosoc-direktiv skal kunne bruge ophavsretligt materiale uden en aftale med rettighedshaverne. Uddannelsesinstitutioner har i dag vid adgang til at bruge kreativt indhold fra hele verden i undervisningen både analogt og digitalt, gennem individuelle licenser og via kollektive aftaler med de ophavsretlige organisationer, hvilket giver undervisningsområdet den fornødne dynamik og fleksibilitet. Aftaler giver i modsætning til en undtagelsesregel undervisningsinstitutionerne mulighed for løbende at tilpasse sig den teknologiske virkelighed. Aftalelicensmodellen er

således bedre end stive fribrugsregler. Skabelse af nye og tidssvarende læremidler, der kan bidrage til at løfte børn og unge ind i fremtiden, må være en afgørende målsætning i samfundet.

Denne målsætning bliver gennemhullet af en undtagelsesregel uden betaling på markedsvilkår ganske enkelt fordi der så ikke kommer tilstrækkeligt mange penge tilbage i kredsløbet til at producere nye læremidler. Dette kredsløb med betaling, som sender vederlag direkte til rettighedshaverne, fungerer og må ikke ødelægges.

En fribrugsregel vil få ganske alvorlige konsekvenser for mange rettighedshavere som fx billedkunstnere, forfattere, illustratører og fotografer, der ganske enkelt vil miste en vigtig del af deres økonomiske fundament, da de er afhængige af de vederlag, de får via aftalelicens på undervisningsområdet.

Aftaler om udnyttelse af materiale giver større fleksibilitet end lovgivning. Erfaringen er, at vi i Danmark, hvor vi har valgt at fokusere på aftalevejen, har nogle af verdens mest fleksible modeller. Det er også aftalemodeller, der har sikret, at DR i en årrække via én samlet aftale har kunnet stille det omfattende programarkiv til rådighed på nettet (Bonanza).

Ikke alene i Danmark, men også i resten af Europa er der velfungerende systemer med kollektive aftaler om brug af beskyttet materiale i undervisningsinstitutioner via forskellige aftalesystemer, der er tilpasset nationale traditioner. I Danmark og Norden er det aftalelicens.

Disse velfungerende systemer må ikke erstattes med fribrugsregler, som vil være ødelæggende for det kredsløb, der sikrer nyt dansk indhold til undervisning og andre kulturelle formål. Som et lille kultur- og sprogområde vil Danmark med ringe eller manglende ny produktion være henvist til at skulle bruge oversatte udgivelser fra andre sprogområder og kulturer.

Hvis målet for Kommissionen primært er grænseoverskridende udveksling af beskyttet materiale må man ud fra principper om proportionalitet løse dette relativt begrænsede problem uden at ødelægge velfungerende nationale aftalemodeller. Disse ordninger bør bevares. Det er muligt ved at give kollektive rettighedsaftaler grænseoverskridende virkning.

Også i forhold til evt. regulering af kulturarvsinstitutionernes (fx bibliotekernes) muligheder for at stille ophavsretligt beskyttet materiale til rådighed, bør fleksible aftaler vælges frem for lovgivning. Det skyldes bl.a., at lovgivning ikke har mulighed for at tage højde for de skadevirkninger, som fribrugsregler kan få for udviklingen af de kommercielle markeder.

Hvis Kommissionen foreslår nye eller udvidede undtagelser, skal det under alle omstændigheder sikres, at de holder sig inden for rammerne af internationale ophavsretskonventioner m.v., herunder den såkaldte tretrin-test.

Kommissionen foreslår at begrænse ophavsretten for at give større fjernadgang i lukkede elektroniske netværk til værker, der opbevares i universitets- og forskningsbiblioteker og andre relevante institutioner med henblik på forskning og "private studier". Universitets- og forskningsbibliotekernes samlinger består også af værker, som har en kommerciel værdi; fx vil pensummateriale typisk også forefindes i samlingerne. Ved at gennemføre Kommissionens forslag risikerer man, at underminere det kommercielle marked, da aftagerne af mange af de værker, som ville kunne blive omfattet, i høj grad er bl.a. de studerende. Det vil med andre ord kunne udhule markedet og dermed fjerne grundlaget for fortsat produktion af bl.a. lærebøger. Også i forholdet til bibliotekernes eventuelle digitaliseringsmuligheder har vi i Danmark mulighed for at benytte aftalelicensen.

Med hensyn til de såkaldte panoramaundtagelser påvirker forskellene mellem EU-landene ikke det digitale indre marked nævneværdigt. I Danmark er det allerede tilladt at gengive bygninger og kunstværker, der er permanent placeret i det offentlige rum; det vil ikke være nødvendigt eller rimeligt over for billedkunstnerne at indføre yderligere indskrænkninger i deres rettigheder,

Safe harbour-ansvarsundtagelsen og håndhævelse af ophavsretten

Aftaler og licensering sikrer, at nye tjenester kan få let adgang til kreativt indhold, samtidig med at rettighedshaverne får betaling. Vi ønsker, at EU præciserer den praktiske anvendelse af den særlige safe harbour-undtagelsesregel i e-handelsdirektivet, som går ud på, at såkaldte hosting service providers på internettet ikke er ansvarlige for brug af ophavsretsbeskyttet materiale på deres internet-tjenester, hvis de fjerner det, når de får besked om, at konkret materiale krænker andres rettigheder (notice and take-down"). Hvis man anlægger en bred fortolkning af reglen, bidrager det til massive krænkelser af ophavsretten på nettet, som udgør en stærkt illoyal konkurrence i forhold til de lovlige tjenester.

Denne regel bruger internettjenester som Google (Youtube) og Facebook til at omgå rettighedsbetalingen for brugen af det kreative indhold på deres platforme. Den omfattende ulovlige brug af rettighedsbeskyttet indhold er med til at devaluere værdien af musik, litteratur m.v. og stiller rettighedshaverne dårligt i forhandlingerne om brugen af deres indhold. I en sådan situation er det meget vanskeligt for rettighedshaverne at få rimelige betalingsaftaler med tjenesterne. Det er ikke rimeligt, at man kan skabe milliardomsætning på at stille digitale tjenester til rådighed uden at have det ophavsretlige ansvar for det indhold, der udbydes af disse tjenester. Ikke mindst, når firmaerne har positivt kendskab til, hvad der foregår, og tjener milliarder på at sælge information om forbrugernes adfærd på de pågældende tjenester.

Retshåndhævelse er og bliver centralt for ophavsretten. Uden retshåndhævelse fungerer ophavsretten ikke i praksis. Mange tror, at pirateriproblemet er løst med de nye streamingtjenester. Intet kunne være mere forkert. Piratsites er kommercielle, baseret enten på annoncer eller abonnement - altså ligesom på det lovlige marked. Det er navnlig på grund af internationaliseringen, at retshåndhævelse er blevet et stigende problem i praksis. En effektiv indsats kræver, ud over en aktiv og grænseoverskridende politiindsats, at alle relevante aktører står sammen om, at forstyrre adgangen til kriminelle tjenester, samtidig med at det bliver nemmere at finde de lovlige services.

En nøgle til at løse problemet er samarbejde mellem rettighedshavernes organisationer og internetudbydere (teleselskaberne). I Danmark er dette kommet til udtryk i bl.a. flere fælles kodekser faciliteret gennem et dialogforum i Kulturministeriet, herunder et Kodeks, hvor alle teleselskaber frivilligt blokerer ulovlige sites på baggrund af én retsafgørelse og frivilligt blokerer såkaldte "mirror sites".

Vi er også enige med Kommissionen i, at notice and take-down-systemerne kan forbedres. En løsning på dette område kunne ske ved en kodifikation (sammenskrivning) af EU-Domstolens retspraksis på området.

En fælles EU-lov om ophavsret

EU-Kommissionen oplyser i Meddelelsen, at de vil arbejde for, at der gennemføres en egentlig EU-forordning om ophavsret, der skal afløse de enkelte medlemslandes nationale love om ophavsret. Dette skal suppleres af en særlig EU-Domstol til at behandle ophavsretssager. Kommissær Oettinger har tilsvarende offentligt slået til lyd for, at der skal være fælleseuropæiske organisationer til at forvalte ophavsrettigheder i stedet for de nationale (såsom vores hjemlige Copydan, Koda og Gramex).

Dette vil vi kraftigt advare imod.

Der gælder et vigtigt *nærhedsprincip*, som indebærer at hvis det er bedre at lovgive nationalt, så er det den vej man skal vælge frem for central EU-regulering. En fælles EU-lov om ophavsret vil skabe afstand og blokere for pragmatiske løsninger.

Nærhedsprincippet er af særlig betydning for ophavsretten, da ophavsretten bl.a. skal sikre kulturel mangfoldighed. En centralisering vil gå på tværs af den kulturelle mangfoldighed, som er Europas væsentligste aktiv i konkurrencen med store globale spillere. Den kulturelle mangfoldighed er ydermere sikret i en Unesco-konvention; denne konvention indebærer, at vi skal være åbne og have

kulturelt samarbejde over grænserne, men at vi samtidig skal have lov til at værne om vores nationale kunst og kunstnere.

Vi bør derfor opretholde den ordening, at hver medlemsstat har sin egen lov om ophavsret, og at hvert land har sine egne organer til forvaltning af rettighederne.

Generelle kommentarer

Den egentlig baggrund for forslagene i Meddelelsen fremgår ikke af Kommissionens papir, men er denne: Da kommissionsformand Jean-Claude Juncker tiltrådte i november 2014, flyttede han ophavsretten til kommissæren for digital økonomi (it og telekommunikation) og vicepræsident for et digitalt indre marked, væk fra den traditionelle indre marked-familie med varemærker og patenter og langt væk fra kommissæren for kultur. Denne administrative manøvre var et klart signal om, at ophavsretten i Kommissionens optik ikke længere skulle ses som en motor for økonomisk vækst, kreativ udvikling og beskæftigelse, men snarere som en mulig hindring for it-virksomheder og det digitale indre marked. Her fik kommissæren for digital økonomi en bunden opgave af Juncker, der går ud på at "modernisere" ophavsretten, og at "nedbryde nationale siloer" inden for ophavsretten.

Dette er lige præcis, hvad der nu er ved at ske. Ophavsretten, som vi kender den, bliver udsat for en hidtil uset prøvelse. Ophavsretten, der giver forbrugerne adgang til kunst, viden og underholdning i effektive distributionsnetværk, og som giver rettighedshaverne, dvs. kunstnerne og producenterne, mulighed for at finansiere produktion, markedsføring og distribution, genindtjene investeringer og en fair betaling, skal skubbes til side til fordel for paneuropæiske distributioner, forbud mod bestemte måder at gøre tingene på og tvangsundtagelser fra ophavsretten.

De kreative erhverv har gennem nyere europæisk historie skabt både vækst og indtjening – og bidraget til at skabe den helt særlige kulturelle diversitet, der er grundlaget for Europas position i verden. Alt dette er sket ikke på trods af, men på grund af bl.a. ophavsretten, der sikrer, at kunstnere og producenter kan investere i kreative produkter og være sikre på en retsbeskyttelse af indholdet. Uden rettighedsbetaling er der ikke råd til nye produktioner.

Det lyder meget godt, at forbrugere skal have fri adgang til film, musik, bøger m.v. på tværs af grænserne, men vi skal passe på, at vi ikke smider ophavsretten ud med badevandet. Der findes allerede masser af ordninger, hvor kreativt indhold bliver stillet til rådighed for dem, der ønsker det og vil betale for det. Det er jo ikke sådant, at de, der ejer rettigheder, vil undgå, at der er nogen, der ser deres film, lytter til deres musik, læser deres bøger. Det sker gennem fleksible aftalemodeller, ikke mindst det, der kaldes aftalelicensen, som er en særlig nordisk konstruktion. Det afgørende er, at den virker til glæde for såvel brugerne som rettighedshaverne.

Kommissionen synes at have en forestilling om, at kreativt indhold af højt niveau altid er til rådighed for forbrugerne uanset de økonomiske og juridiske rammevilkår. Sådan er det ikke på markedet for kulturprodukter lige så lidt som på andre markedet. Hvis ophavsretten undermineres, bliver der ikke produceret så meget nyt kvalitetsindhold, og der er risiko for, at distributionssystemer kollapse.

Nedenstående organisationer vil gerne pege på, at det er vigtigt at have for øje, at ophavsretten:

- skaber de retlige rammer for kunstnerisk og kulturel mangfoldighed både i produktions- og i distributionsleddet
- sikrer incitament og muliggør en bæredygtig økonomi for, at nyt kreativt indhold bliver skabt, markedsført og distribueret, herunder i de små sprogområder, hvilket er i samfundets og forbrugernes interesse
- beskytter kunstnerisk og kreativt indhold – og de medfølgende investeringer – mod misbrug
- er et fundament for de kreative erhverv, som i EU omsætter for over 500 mia. € og sikrer mindst 7 mio. job.⁴

Derfor anbefaler vi, at EU møder de ophavsretlige udfordringer med frivillige aftaler samt best practice-modeller, model- og gensidighedsaftaler, støtteprogrammer, rekommandationer og andre soft law-løsninger. Frivillige aftaler giver større grad af fleksibilitet og balance end tvangsindgreb via EU-harmoniseringslovgivning.

Derfor bakker vi op om den danske regerings positionspapir fra november 2015,⁵ hvor regeringen giver udtryk for, at aftaler er en bedre løsning end lovgivning på dette område, og at der skal tages hensyn til den kulturelle sektors særlige karakteristika.

En EU-reform af ophavsretten bør overordnet tage følgende i betragtning:

- Den ophavsretlige lovgivning skal være effektiv og balanceret. Den skal beskytte rettigheder og danne rammen for fleksible og markedsbaserede aftaleløsninger om adgang til kunst, videns og underholdning.
- Direkte aftaler mellem rettighedshavere og brugere kan skabe bred adgang til indholdet (værker, præstationer m.v.) og nye forretningsmodeller. Kollektiv forvaltning er også på mange områder en effektiv måde at sikre forbrugerne adgang til beskyttet indhold og samtidig vederlag til rettighedshaverne.

⁴ Kilde: EY-rapport, december 2014.

⁵ Danish position on the Digital Single Market Strategy with regard to a more modern European copyright framework, Kulturministeriet, November 2015.

- Vi skal have fælles EU-regler i det omfang, det er nødvendigt og hensigtsmæssigt for funktionen af det indre marked, men EU-løsninger må ikke spænde ben for velfungerende nationale aftalemodeller. Subsidiaritetsprincippet skal respekteres.
- En reform bør sikre, at de aktører, som opererer i markedet, har fleksibilitet til at tilpasse forretningsmodeller i overensstemmelse med den teknologiske udvikling og ændrede brugerbehov.

Følgende organisationer, der repræsenterer ophavsmænd, udøvende kunstnere, udgivere og producenter, står bag dette dokument:

Dansk Journalistforbund	Musikforlæggerforeningen i Danmark
Danske Forlag	Filmret
Koda	Foren. af Danske Videogramdistributører
DJBFA	IFPI Danmark
Danske Populærautorer	Copydan Tekst & Node
Dansk Komponist Forening	Danske skønlitterære Forfattere
Copydan Billeder	Danske Filminstruktører
Gramex	Danske Dramatikere
Producentforeningen	Dansk Artist Forbund
Dansk Forfatterforening	Dansk Korforbund
Dansk Skuespillerforbund	Danske Billedkunstnere
UBVA/Akademikerne	Brancheforen. for Undervisningsmidler
Dansk Musiker Forbund	FAF